

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร

The Development of Creative Leadership Indicators of Primary School

Directors under Primary Educational Service Area Offices in Sakon Nakhon Province

สไบแพร สัพโส¹, อภิลิทธิ์ สมศรีสุข² และ วาโร เฟ็งสวัตดี³

Sabaiprae Sappaso¹, Apisit Somsrisuk² and Waro Phengsawat³

Received : 22 เม.ย. 2562

Revised : 27 มิ.ย. 2562

Accepted : 28 มิ.ย. 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 435 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มหลายขั้นตอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นชนิดมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.46-0.91 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไค-สแควร์ ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง ดัชนีวัดความสอดคล้องที่ปรับแล้วค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 65 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น ความยืดหยุ่น จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ จินตนาการ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ และวิสัยทัศน์ จำนวน 22 ตัวบ่งชี้ โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 25.96 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 24 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ 0.35 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.01 ค่าดัชนีที่แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 702.19 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ทั้ง 65 ตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 0.45-1.00

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การพัฒนาตัวบ่งชี้

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

อีเมล: sabaipraepreanchana@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

³ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

¹ Graduate Student, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Email: sabaipraepreanchana@gmail.com

² Lecturer of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

³ Associate Lecturer of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University

Abstract

The objectives of this study were to develop creative leadership indicators of primary school directors and to examine the congruence between the developed structural model on creative leadership indicators of primary school directors and the empirical data. The study was divided into 2 phases. The first phase was the development of creative leadership indicators of primary school directors by analyzing relevant documents and researches, while the second phase was the examination of congruence between the developed structural model on creative leadership indicators of primary school directors and the empirical data by confirmatory factor analysis. The sample group consisted of 435 primary school directors who were selected through multi-stage sampling. Data were analyzed by using statistics software and collected by the employment of 5-level rating scale questionnaire with content validity between 0.60-1.00, discrimination value between 0.46-0.91 and overall reliability value, calculated by Cronbach's alpha coefficient, at 0.99. Used statistics for data analysis involved: mean, standard deviation, chi-square, goodness of fit Index (GFI), adjusted goodness of fit Index (AGFI), root mean square error of approximation (RMSEA), and critical N. Research results showed that creative leadership indicators of primary school directors comprise 4 main components, 15 sub-components and 65 indicators. The four components of creative leadership included: flexibility with 9 indicators; creativity with 16 indicators; imagination with 19 indicators, and vision with 22 indicators. The developed structural model on creative leadership indicators of primary school directors showed congruence with the empirical data, ($\chi^2=25.96$, $df=24$, $p=0.35$, $GFI=0.99$, $AGFI=0.96$, $RMSEA=0.01$, $CN=702.19$). The factor loading of 65 indicators were between 0.45-1.00.

Keywords : Leadership, Creative Leadership, Indicators development

บทนำ

ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่ทุกคนต้องเผชิญ ดังนั้นทุกองค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพสูง มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี และสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ เมื่อทุกองค์กรมีประสิทธิภาพก็จะทำให้สังคมโดยรวมสามารถก้าวทัน และเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี นำมาซึ่งความสุขความเจริญทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้นการสร้างผู้นำที่มีความสามารถและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคใหม่นี้ วิมล จันทรแก้ว (2555 : 1)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญในยุคปัจจุบันและอนาคตของทุก ๆ องค์กร จากความเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การนำพาองค์กรหรือสังคมจึงต้องมีการแก้ไขปัญหาคือจะเข้ามากระทบหรือเป็นการมองหาโอกาสที่องค์กรจะได้รับ เพื่อสร้างความเป็นผู้นำขององค์กรเอาไว้ ล้วนต้องอาศัยความสร้างสรรค์เพื่อผลักดันให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ สอดคล้องกับ กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555 : 10) กล่าวว่าเมื่อสังคมปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต เห็นได้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง การเปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดเจนคือการแข่งขันที่เกิดขึ้นในสถานการณ์

สภาพแวดล้อมที่มีความสลับซับซ้อน และไร้ทิศทาง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงนั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2555 : 1-2) ที่ได้ประมวลคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา ด้านสติปัญญาที่เอื้อต่อการจัดการและบริหารการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจำนวนหลายข้อ หนึ่งในนั้น คือการเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ สำหรับคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีจินตนาการ ส่วนคุณลักษณะด้านการงาน ผู้บริหารต้องสามารถพัฒนาและใช้วัตรกรรมการบริหารสถานศึกษา จนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นไปเป็นลำดับนั้นหมายถึง การใช้วัตรกรรมในการบริหารงานที่ขาดไม่ได้เลยในการเป็นผู้นำทางวิชาการ คือผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการริเริ่มการใช้วัตรกรรมเพื่อการเรียนการสอน และมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ตลอดเวลา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 2-4) สอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระ รุญเจริญ (2553 : 141) ที่กล่าวว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ต้องมีบุคลิกภาพของการเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ด้วย นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความคิดสร้างสรรค์จะส่งผลให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์เช่นเดียวกัน ฉะนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดสร้างสรรค์ ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์เช่นเดียวกัน จะเห็นว่าพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนจะส่งผลการทำงานโดยรวมหรือมีผลต่อบุคลากรโดยตรง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ จึงมีความจำเป็นมาก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายหรือไปสู่ความเป็นเลิศได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ก่อนใคร เพราะผู้นำที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นต้นแบบและเป็นมาตรฐานให้ผู้อื่นยึดเป็นตัวอย่างได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยการนำข้อมูลเชิงประจักษ์จากปรากฏการณ์จริงมาทดสอบกับโมเดลเชิงทฤษฎี ซึ่งได้ศึกษามาอย่างกว้างขวาง มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น จำนวน 637 คน กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, เขต 2 และ เขต 3 (2561 : ออนไลน์)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2561 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) รวมทั้งสิ้น จำนวน 435 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามใน 4 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 65 ตัวบ่งชี้ ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร เป็นแบบ

มาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ระหว่าง 0.60 - 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.99 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.46 - 0.91

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามพร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และสอดซองจดหมายติดแสตมป์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับ และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบกลับภายใน 3 สัปดาห์โดยทางไปรษณีย์ หากพบว่าโรงเรียนใดยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอีกครั้ง ซึ่งจะส่งทางไปรษณีย์ด่วน (EMS) ได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการ 435 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มาเปรียบเทียบกับค่าที่กำหนดโดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกตัวบ่งชี้เพื่อกำหนดในโมเดลที่จะนำไปทดสอบดังนี้คือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 สุทธิรัช คนกาญจน์ (2547: อ้างถึงใน อภารัตน์ ราชพัฒน์, 2554 : 117-118) และวัดค่าการวัดความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) โดยปกติแล้วถ้าตัวแปรสุ่มใดมีการแจกแจงแบบปกติ (มีความโค้งรูประฆังคว่ำ) เมื่อวัดดูมีความเบ้ (Skewness) จะเท่ากับ 0 และความโด่ง (Kurtosis) เท่ากับ 3 ดังนั้นจึงนิยมใช้ค่าทั้งสองเป็นค่ามาตรฐานในการทดสอบว่าตัวแปรสุ่มที่สนใจมีการแจกแจงปกติ (เริงชัย ต้นสุชาติ, 2548 : 45-49) โดยที่สัมประสิทธิ์ความเบ้ (Coefficient of Skewness) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation (r) (กัลวัฒน์ มัญชะสิงห์, 2554 : ออนไลน์) มีค่าตั้งแต่ - 1 ถึง 1 ค่าลบแสดงความสัมพันธ์ทางลบหรือทางตรงกันข้าม ค่าบวกแสดงความสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน

สรุปผล

สรุปผลการวิจัย ตามลำดับต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร พบว่าได้องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 65 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ความยืดหยุ่น จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ จินตนาการ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ และวิสัยทัศน์ 22 ตัวบ่งชี้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบหลักความยืดหยุ่น พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 2 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การเปิดกว้างรับสิ่งใหม่ (\bar{x} = 4.33) และการปรับตัวตามสถานการณ์ (\bar{x} = 4.31) ซึ่งมีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีความพยายามปรับตัวให้สามารถรับกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และท่านพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม (\bar{x} = 4.43) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ ท่านสนองต่อความพึงพอใจทั้งตนเองและสังคมได้อย่างสูงสุด (\bar{x} = 4.04) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ต่ำสุด แต่ก็มีค่าเฉลี่ยเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั้นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบหลักความยืดหยุ่น

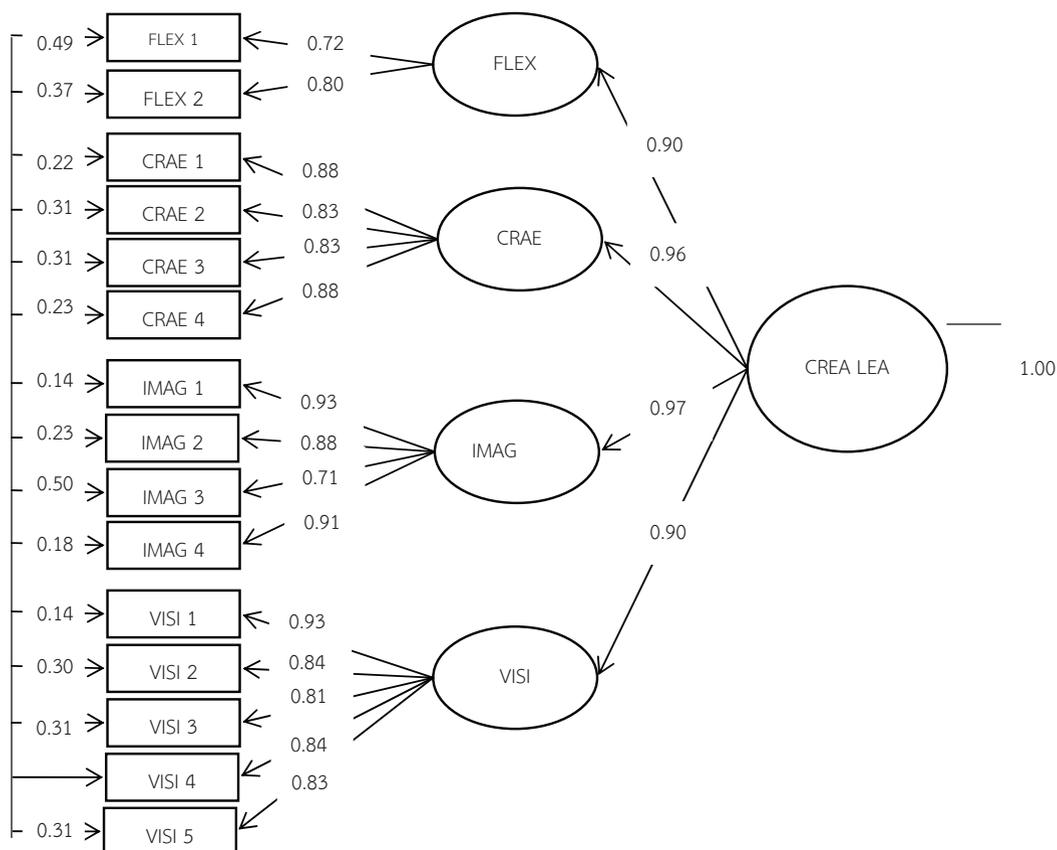
1.2 องค์ประกอบหลักความคิดสร้างสรรค์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 องค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ความคิดริเริ่ม (\bar{x} = 4.00) ความคิดยืดหยุ่น (\bar{x} = 4.00) ความคิดคล่องแคล่ว

(\bar{x} = 3.95) และความคิดละเอียดลออ (\bar{x} = 3.88) ซึ่งมีจำนวน 16 ตัวบ่งชี้ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีความคิดที่หลากหลายอย่างอิสระ (\bar{x} = 4.25) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ ท่านมีคำตอบที่หลากหลาย และมีปริมาณที่มากในเวลาจำกัด (\bar{x} = 3.78) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ต่ำสุด แต่ก็มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบหลักความคิดสร้างสรรค์

1.3 องค์ประกอบหลักจินตนาการพบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 4 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สติปัญญา (\bar{x} = 4.08) อารมณ์ขัน (\bar{x} = 4.04) คิดใหม่ (\bar{x} = 4.01) และการคิดเชิงอนาคต (\bar{x} = 3.98) ซึ่งมีจำนวน 19 ตัวบ่งชี้ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเป็นบุคคลที่ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนของท่านมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (\bar{x} = 4.15) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ ท่านมีการค้นพบสิ่งใหม่โดยการใช้ความรู้หรือความคิดใหม่ ๆ ที่มีการคิดค้นอย่างต่อเนื่องและไม่มีสิ้นสุด (\bar{x} = 3.90) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ต่ำสุด แต่ก็มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบหลักจินตนาการ

1.4 องค์ประกอบหลักวิสัยทัศน์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การจัดการความเปลี่ยนแปลง (\bar{x} = 4.38) การมองการณ์ไกล (\bar{x} = 4.23) การสร้างเครือข่าย (\bar{x} = 4.22) การสร้างกลยุทธ์ (\bar{x} = 4.17) และการกำหนดเป้าหมาย (\bar{x} = 4.02) ซึ่งมีจำนวน 22 ตัวบ่งชี้ ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และท่านสามารถให้ความเป็นอิสระและความเท่าเทียมกันกับทุกคนในเครือข่าย (\bar{x} = 4.32) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ ท่านสามารถเปลี่ยนแปลงการบริหารเพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงาน ที่สามารถคาดการณ์ได้ (\bar{x} = 4.00) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ต่ำสุด แต่ก็มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบหลักวิสัยทัศน์

2. โมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร กับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความสอดคล้องกัน โดยมีค่าไค - สแควร์ (Chi - Square: χ^2) เท่ากับ 25.96 ค่าองศาอิสระ df เท่ากับ 46 ค่า χ^2 / df เท่ากับ 1.082 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.96 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.014 ค่าดัชนีแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับ (CN) เท่ากับ 702.19 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังภาพประกอบ 1

Chi - Square = 25.96, df = 24, p-value = 0.35510, RMSEA = 0.014

ภาพประกอบ 1 โมเดลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในจังหวัดสกลนคร

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร พบว่าตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ คือค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 เพื่อคัดสรรกำหนดไว้เป็นโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ความยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และวิสัยทัศน์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา รวมถึงผู้วิจัยได้ดำเนินการหลายขั้นตอน เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยได้ดำเนินการนำข้อมูลมาร่างตัวบ่งชี้สร้างแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ถึงผู้เชี่ยวชาญ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยทุกตัวมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แล้วผู้วิจัยทำสอบถามถึงผู้บริหาร

และรองผู้บริหารเพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามโดยภาพรวม มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.99 จึงถือว่าตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกศิษฐ์ เพลรินทร์ (2552 : 38) อภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554 : 36) และประยูร เจริญสุข (2553 : 9-18) ที่พัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนดังกล่าวจนได้ตัวบ่งชี้ที่สอดคล้องกับงานวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนของ Johnstone, Burstein, Oakes & Guiton. (1992); Blank (1993); Nardo et al. (2005: อ้างถึงใน นางลักษณ์ วิรัชชัย, 2551 : 8-15) ที่ได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และการนำเสนอรายงาน

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร พบว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ได้เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยความยืดหยุ่น (FLEX) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 ความคิดสร้างสรรค์ (CREA) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 จินตนาการ (IMAG) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.97 และวิสัยทัศน์ (VISI) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบจินตนาการเป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจินตนาการส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารและคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555 : 215) ทำการวิจัยเรื่อง โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกโดยการให้บริการตอบสนองความต้องการของบุคลากรเป็นอันดับแรก ด้วยการมีสภาพแวดล้อมแบบเปิด มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้ความเป็นอิสระและกล้าสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ โดยมีตัวแปรสังเกต 3 ตัวแปร ได้แก่ มีจินตนาการ มีความยืดหยุ่น และมีวิสัยทัศน์ และมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์แล้วจำนวน 3 ปัจจัยคือ มีแรงจูงใจ ภายในมีความรู้เชิงลึก และมีสภาพแวดล้อมแบบเปิด สุขพัชรา ชัมเจริญ (2556 : 46-48) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง โครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และได้สรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วย 1) มีความยืดหยุ่น 2) มีความสามารถทางสติปัญญา 3) มีจินตนาการ 4) มีการแก้ปัญหา สอดคล้องกับ สมชาย รุ่งเรือง และธีระวัฒน์ จันทิก (2560 : 38) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการพัฒนา ผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์ มีความสำคัญมากในการพัฒนาองค์กร ให้ความก้าวหน้าที่ยั่งยืนและอยู่รอดในโลกที่มีความก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้องค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) จินตนาการ (Imagination) 2) ความยืดหยุ่น (Flexibility) 3) วิสัยทัศน์ (Vision) 4) การแก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นต้น 1) ความยืดหยุ่น 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) จินตนาการ 4) วิสัยทัศน์ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย ดังนั้น องค์ประกอบหลักภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ทั้ง 4 องค์ประกอบหลัก จึงประกอบด้วยตัวบ่งชี้รวมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ทั้ง 65 ตัวบ่งชี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวม โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า เป็นวิธีการที่สามารถ

พัฒนาตัวบ่งชี้รวมได้ดี ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดตัวบ่งชี้หรือกำหนดนโยบาย สามารถนำวิธีการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามวิธีการนี้ไปใช้ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 65 ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถแสดงถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนครได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยศึกษาตามขนาดของโรงเรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ชัดเจนมากขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่เหมาะสมกับบริบทนั้น ๆ

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้มีเครื่องมือวัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาตนเองและสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (2561). *ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา*.

สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2561, จาก https://data.bopp-obec.info/emis/school_web.php?Area_CODE=4701

กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2561). *ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา*.

สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2561, จาก https://data.bopp-obec.info/emis/index_area.php?Area_CODE=4702

กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. (2561). *ระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา*.

สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2561, จาก https://data.bopp-obec.info/emis/index_area.php?Area_CODE=4703

กัลวัฒน์ มัญชะสิงห์. (2554). *การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)*. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน 2561,

จาก <http://kalawat.esu.ac.th/joomla1522/index.php/component/content/article/44-resarch/83-correlation-analysis>.

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา*.

ดุชนิพนธ์ ปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

โกศิษฐ์ เพลรินทร์. (2552). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. ดุชนิพนธ์

ศึกษาศาสตร์ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา: ยุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และการประเมินภายนอกรอบ 3 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ช่าวฟ้า.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน. การประชุมวิชาการ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม ครั้งที่ 1*.

29 สิงหาคม 2551. ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์: 8-15.

ประยูร เจริญสุข. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุชนิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- เริงชัย ต้นสุชาติ. (2548). เศรษฐมิติ= *Econometrics*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ไทนคัลเลอร์.
- วิมล จันทร์แก้ว. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ดุษฎีนิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สมชาย รุ่งเรือง และ ชีระวัฒน์ จันทร์ทิ. (2560). รูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์. *Verdian E-Journal, Silpakom University*, 10(1), 29-46.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการวิจัยผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยใน 5 ปี ข้างหน้า. กรุงเทพฯ: บริษัทออฟเซทเพรส จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). จะปฏิรูปการศึกษาให้เกิดผลจริงได้อย่างไร. รายงานเรื่องภาวะการศึกษาไทย ปี 2552-2553 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยและพัฒนาการศึกษาระทรวงศึกษาธิการ.
- สุขพัชรา ชิมเจริญ. (2556). โครงสร้างองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.